

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Кафедра екології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова навчально-методичної комісії спеціальності 051 «Економіка»

Музика П.М.

«^(ПП, підпис) 25 » серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

(код і назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень

(назва освітнього рівня)

галузь знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки»

(назва галузі знань)

спеціальність 051 «Економіка»

(назва спеціальності)

вид дисципліни вибіркова

(обов'язкова / за вибором)

Львів – 2020 р.

Робоча програма з навчальної дисципліни **«Оцінка впливу на довкілля»** для студентів

_____ магістр _____ спеціальності _____
(освітній рівень) (код та найменування спеціальності)

Розробник:

к.с.г.н., доцент _____ Мацуська О.В.
(посада, науковий ступінь та вчене звання) (ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри екології
(назва кафедри)

протокол від « 16 » _____ 06 _____ 2020 року № 10

Завідувач кафедри екології

(назва кафедри)

(підпис)

Параняк Р.П.
(прізвище та ініціали)

Погоджено навчально-методичною комісією спеціальності 051 «Економіка»

(назва спеціальності)

протокол № 5 від « 25 » _____ 08 _____ 2020 р.

Затверджено рішенням навчально-методичної комісії факультету економіки та менеджменту

(назва факультету)

протокол № 3 від « 25 » _____ 08 _____ 2020 р.

Голова ради _____ С.І. Поперечний
(підпис, прізвище та ініціали)

Ухвалено вченою радою факультету

протокол № 1 від « 26 » _____ 08 _____ 2020 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Всього годин	
	Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
Кількість кредитів/годин	3,0/90	3,0/90
Усього годин аудиторної роботи	30	10
в т.ч.:		-
• лекційні заняття, год.	14	4
• практичні заняття, год.	16	6
• лабораторні заняття, год.	-	-
семінарські заняття, год.	-	-
Усього годин самостійної роботи	60	80
Форма контролю	залік	залік

Примітка.

Частка аудиторного навчального часу студента у відсотковому вимірі:

для денної форми навчання – 33 %

для заочної форми навчання – 11 %

2. ПРЕДМЕТ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Предмет, мета вивчення навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правові та організаційні засади щодо здійснення оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Мета навчальної дисципліни полягає у сформуванні екологічної правосвідомості, навиків застосування еколого-правових норм та формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про методологічні, нормативно-правові та методичні засади здійснення оцінки впливу на довкілля, особливості її практичної реалізації в Україні.

Завданням дисципліни є ознайомлення з процедурою здійснення оцінки впливу на довкілля перед початком планованої господарської діяльності, що передбачає підготовку суб'єктами господарювання, органами державної влади та органами місцевого самоврядування звіту з оцінки впливу на довкілля, проведення громадського обговорення, аналізу інформації, наданої у звіті та надання висновку з оцінки впливу на довкілля уповноваженим органом.

2.2. Завдання навчальної дисципліни (ЗК, ФК)

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у студентів необхідних компетентностей:

- **загальні компетентності:** (з ОПП розділу «Програмні компетентності» з шифрами)

ЗК5. Здатність працювати в команді.

ЗК6. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

- **фахові компетентності:** (з ОПП розділу «Програмні компетентності» з шифрами)

ФК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

ФК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

ФК12. Здатність розробляти варіанти управлінських рішень і на основі критеріїв соціально-економічної та екологічної ефективності, оцінювати ефективність інноваційно-інвестиційних проектів, враховуючи чинник невизначеності.

2.3. Програмні результати навчання

4. Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

17. Визначати екологічну та економічну ефективність природоохоронних заходів, застосовувати різні методики аналізу й методи оцінювання відновлюваних і невідновлюваних ресурсів.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Розподіл навчальних занять за розділами дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма здобуття освіти (ДФЗО)						заочна форма здобуття освіти (ЗФЗО)					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основні положення та застосування ОВД												
Тема 1. Поняття та передумови виникнення оцінки впливу на довкілля.	10	2	2			6	5	2	-			3
Тема 2. Зміст, суб'єкти та сфери застосування оцінки впливу на довкілля.	6	2	2			2	5	-	1			4
Разом за розділом	16	4	4			8	10	2	1			7
Розділ 2. Матеріали та процедура здійснення ОВД												
Тема 1. Єдиний реєстр та гласність ОВД.	6	2	4			-	4	2	2			-
Тема 2. Громадське обговорення у процесі здійснення ОВД.	4	2	2			-	4	-	1			3
Тема 3. Післяпроектний моніторинг.	12	2	2			8	10	-	1			9
Тема 4. Оцінка транскордонного впливу на довкілля.	4	2	2			-	4	-	1			3
Тема 5. Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля.	8	2	2			4	4	-	-			4
Разом за розділом	34	10	12			12	26	2	5			19
Інші види самостійної роботи	40	-	-			40	54	-	-			54
Усього годин	90	14	16			60	90	4	6			80

3.2.Лекційні заняття

№ з/п	Назви тем та їх короткий зміст	Кількість годин	
		ДФЗО	ЗФЗО
1	Поняття та передумови виникнення оцінки впливу на довкілля (ОВД). Передумови виникнення ОВД в Україні. Мета, основні принципи і завдання ОВД. Відмінності між Екологічною експертизою та Оцінкою впливу на довкілля.	2	2
2	Зміст, суб'єкти та сфери застосування оцінки впливу на довкілля. Зміст ОВД. Суб'єкти ОВД. Сфери застосування ОВД. Види діяльності, що не підлягають ОВД.	2	-
3	Єдиний реєстр та гласність ОВД. Процедура здійснення ОВД. Поняття та значення Єдиного реєстру з ОВД, інформування громадськості шляхом подання необхідних документів про планову діяльність, що підлягає ОВД (повідомлення про планову діяльність, оголошення про початок громадського обговорення звіту з ОВД, інформація про висновок з ОВД та рішення про впровадження планової діяльності).	2	2
4	Громадське обговорення у процесі здійснення ОВД. Мета обговорення громадськості щодо ОВД відповідної сфери застосування. Строки проведення громадського обговорення планової діяльності. Витрати на проведення громадських обговорень.	2	-
5.	Післяпроектний моніторинг. Мета здійснення післяпроектного моніторингу. Порядок, строки та вимоги до здійснення післяпроектного моніторингу.	2	-
6	Оцінка транскордонного впливу на довкілля. Оцінка транскордонного впливу на довкілля за процедурою держави походження. Оцінка транскордонного впливу на довкілля за процедурою зачепленої держави.	2	-
7	Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля. Правопорушення у сфері оцінки впливу на довкілля та види відповідальності.	2	-
Усього годин		14	4

3.3. Практичні (лабораторні, семінарські) заняття

№ з/п	Назви тем та їх короткий зміст	Кількість годин	
		ДФЗО	ЗФЗО
1	Поняття та передумови виникнення оцінки впливу на довкілля (ОВД). Структура процесу оцінки впливу на довкілля. Етапи проведення оцінки впливу на довкілля. Виконання практичного завдання.	2	-
2	Зміст, суб'єкти та сфери застосування оцінки впливу на довкілля. Визначення типів екологічних впливів сфери діяльності, що підлягає оцінці впливу на довкілля. Виконання практичного завдання.	2	1
3	Єдиний реєстр та гласність ОВД. Вивчення процедури ведення єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля. Визначення порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля. Виконання практичних завдань.	4	2
4	Громадське обговорення у процесі здійснення ОВД. Визначення порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля. Виконання практичного завдання.	2	1
5	Післяпроектний моніторинг. Критерії оцінювання антропогенного впливу на стан об'єктів довкілля. Розв'язування задач.	2	1
6	Оцінка транскордонного впливу на довкілля. Вивчення процедури оцінки транскордонного впливу на довкілля. Виконання практичного завдання.	2	1
7	Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля. Визначення основних принципів щодо заборони та припинення діяльності підприємств при порушенні законодавства про оцінку впливу на довкілля. Виконання практичного завдання.	2	-
Усього годин		16	6

3.4. Самостійна робота

№ з/п	Назви тем та їх короткий зміст	Кількість годин	
		ДФЗО	ЗФЗО
1	Поняття та передумови виникнення оцінки впливу на довкілля (ОВД). ЗУ «Про екологічну експертизу» від 09.02.1995 р. (до 23.05.2017 р.), ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» від 18.12.2017 р. Досвід окремих країн ЄС у сфері ОВД.	6	3
2	Зміст, суб'єкти та сфери застосування оцінки впливу на довкілля. Процедура здійснення ОВД. Суб'єкти ОВД. Сфери застосування ОВД та види діяльності, що не підлягають ОВД. Структура, мета екологічного паспорта. Екологічна паспортизація підприємств.	2	4
3	Громадське обговорення у процесі здійснення ОВД. Порядок проведення громадських слухань у процесі ОВД. Розрахунок розміру плати за проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля.	-	3
4	Післяпроектний моніторинг. Методи оцінки впливів запланованої діяльності на стан об'єктів довкілля, а також природне, соціальне та техногенне середовище.	8	9
5	Оцінка транскордонного впливу на довкілля. Оцінка транскордонного впливу на довкілля за процедурою держави походження та за процедурою зачепленої держави. Європейський досвід при здійсненні процедури оцінки транскордонного впливу на довкілля.	-	3
6	Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля. Екологічний ризик та основні напрямки його оцінювання. Тимчасова заборона та припинення діяльності підприємств при порушенні законодавства про оцінку впливу на довкілля.	4	4
Підготовка до навчальних занять та контрольних заходів		40	54
Усього годин		60	80

4. Індивідуальні завдання

З метою покращення успішності здобувачів вищої освіти та підвищення його балів за поточний контроль, протягом семестру їм може додатково надаватися індивідуальне завдання (написання реферату і виконання описових завдань) з таких тем:

1. Розроблення міжнародно-правових стандартів та концепція ОВД.
2. Небезпечні екологічні ситуації і катастрофи. Їх попередження.
3. Оцінка впливу проектів на навколишнє середовище.
4. Висновки щодо оцінки впливу на довкілля.
5. Організація і процедура проведення оцінки впливу на довкілля..
6. Екологічне нормування впливу господарської діяльності людини на навколишнє середовище.
7. Порівняльний аналіз процедур: екологічної експертизи та оцінки впливу на довкілля.
8. Оцінювання придатності сільськогосподарських територій вимогам спеціальної сировинної зони.
9. Оцінка фізико-кліматичних умов регіону і придатності запроектованої галузі сільськогосподарської діяльності.
10. Оцінка впливу виробничої діяльності людини на навколишнє природне середовище.
11. Критерії екологічної та економічної оцінки стану ґрунтів.
12. Критерії оцінки стану водойм і якості води.
13. Небезпечні об'єкти і галузі господарської діяльності людини та їх екологічна оцінка.
14. Передумови до завпровадження нової моделі ОВД в Україні.
15. Основні елементи та етапи процедури ОВД в Україні.
16. Єдиний реєстр з ОВД.
17. Досвід окремих країн ЄС у сфері ОВД.
18. Види діяльності, які вимагають здійснення ОВД та визначення необхідності здійснення ОВД.
19. Оцінка транскордонного впливу на довкілля.
20. Громадське обговорення у процесі здійснення ОВД.

5. Методи навчання

Вивчення предмету «Оцінка впливу на довкілля» проводиться за допомогою наступних методів:

- викладання лекційного матеріалу;
- використання навчального наглядного матеріалу (мультимедійний супровід лекцій і практичних занять);
- виконання практичних завдань та оцінка отриманих результатів;

- науково-дослідна робота;
- самостійна робота студентів.

Основними видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:

- лекції;
- практичні заняття;
- самостійна позааудиторна робота здобувачів вищої освіти;
- консультації.

6. Методи контролю

Форми проведення поточної перевірки протягом семестру:

- усна співбесіда;
- письмове фронтальне опитування;
- письмова перевірка з урахуванням специфіки предмету;
- експрес-контроль (тестовий);
- консультація з метою контролю;
- завдання індивідуального характеру;
- перевірка засвоєння тем самостійної роботи.

7. Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Критерії оцінювання студентів денної форми здобуття освіти

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті, зміст якого узгоджується з темою цього заняття. Основними видами контролю знань є результати виконання практичного заняття, тестові контрольні роботи та усне опитування.

Поточний контроль та оцінювання знань здобувачів вищої освіти з тем самостійної роботи здійснюється під час проведення тестового контролю на відповідному аудиторному занятті.

Підсумковий контроль засвоєння знань оцінюється після закінчення вивчення програми навчальної дисципліни шляхом виставлення здобувачу вищої освіти заліку.

Успішність студента оцінюється за 100-бальною шкалою під час проведення поточного та підсумкового контролю знань.

Максимальна кількість балів за засвоєння розділів дисципліни протягом семестру становить 100:

$$ПК = \frac{100 \times CA3}{5} = 20 \times CA3$$

- CA3 – середнє арифметичне значення усіх одержаних студентом оцінок;
- max ПК – максимально можлива кількість балів за поточний контроль у відповідному семестрі дорівнює 100 балів;

- 5 – максимально можливе САЗ.

Результати поточного контролю оцінюються за чотирибальною («2», «3», «4», «5») шкалою. Оцінювання рівня знань здобувачів вищої освіти проводиться за наведеною нижче шкалою.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти:

- 5 – «відмінно» – здобувач вищої освіти виявляє особливі здібності, має високий показник знань матеріалу дисципліни, правильно використовує набуті знання для побудови відповідей, володіє термінологією, самостійно розкриває власну думку.

- 4 – «добре» – здобувач вищої освіти правильно і глибоко розуміє питання дисципліни, вміє проявити знання, зіставляти, узагальнювати систематизувати інформацію, має власний підхід до розкриття поставленого питання.

- 3 – «задовільно» – здобувач вищої освіти висвітлює незначну частину теоретичного матеріалу дисципліни, не повністю виявляє знання і розуміння основних положень, основну частину відповідей відтворює на репродуктивному рівні.

- 2 – «незадовільно» – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, елементарного поняття, відповіді невірні, що демонструють нерозуміння суті питань дисципліни.

За підсумками семестрового контролю в залікову відомість здобувачеві вищої освіти у графі «за національною шкалою» виставляється оцінка «зараховано/незараховано».

Вирахування підсумкової оцінки та переведення її в бали можна зробити з допомогою таблиці 1. Кожній сумі балів відповідає оцінка за національною шкалою та шкалою ECTS.

Таблиця 1

Шкала оцінювання успішності студентів

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
90 – 100	Відмінно	Зараховано	A
82 – 89	Добре		B
74 – 81			C
64 – 73	Задовільно		D
60 – 63			E
35 – 59	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання		FX
0 – 34	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		F

За підсумками семестрового контролю в залікову відомість здобувачеві вищої освіти у графі «за національною шкалою» виставляється оцінка «зараховано/незараховано».

Критерії оцінювання студентів заочної форми здобуття освіти

У зв'язку з тим, що для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання співвідношення обсягу годин, відведених на аудиторні заняття та самостійну роботу має значні відмінності від денної форми (для кожної дисципліни визначається робочою програмою), відповідно є відмінності у розподілі балів для дисциплін та критеріїв оцінювання.

Розподіл балів для дисциплін, які завершуються *заліком*:

$$30 (\text{ПК}) + 70 (\text{ТСР}) = 100$$

30 (ПК) – 30 максимальних балів з поточного контролю (ПК), які може набрати студент під час настановної та лабораторно-екзаменаційної сесії.

70 (ТСР) – бали за виконання тематичної самостійної роботи у міжсесійний період за програмою курсу.

8. Програма навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Оцінка впливу на довкілля» складена відповідно до навчальної програми (додаток А)

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Посібники, наукові статті, законодавча та нормативна документація.
3. Електронний конспект лекцій з дисципліни.
4. Мультимедійні презентації для проведення лекцій.
5. Методичні вказівки для практичних занять.
6. Питання для поточного контролю знань.

10. Рекомендована література

Базова

Європейська інтеграція у сфері оцінки впливу на довкілля : в 3 ч. Оцінка впливу на довкілля : міжнародні стандарти, досвід інших країн і передумови до запровадження нової моделі оцінки впливу на довкілля в Україні та її основні елементи : науково-методичне видання / Є. Алексєєва та ін. Част. 1. Київ : Норма, 2018 р. 134 с.

Алексєєва Є. Оцінка впливу на довкілля: можливості для громадськості : посібник; за заг. ред. О. Кравченко. Львів : Манускрипт, 2017. 36 с. URL: http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/EPL_OVD_posibnuk_Net.pdf (дата звернення: 20.03.2020).

Нехорошков В.П., Попова Н.Д. Екологічна експертиза матеріалів ОБНС : посібник до практичних занять. Одеська державна академія холоду, 2011. 46 с.

Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №41. Ст.546.

Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 18.12.2017 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 29. Ст. 315.

Про адміністративні правопорушення : Кодекс України. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984 р. додаток до № 51, ст. 1122.

Про надра : Кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.

Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 29. Ст.389.

Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті ООН : *Конвенція*. Міжнародний документ від 25.02.1991.

Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля : *Постанова Кабінету Міністрів України*. Критерії від 13.12.2017 № 1010.

Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля : *Постанова Кабінету Міністрів України*. Порядок, Форма типового документа, Журнал, Протокол від 13.12.2017 № 989.

Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля : *Постанова Кабінету Міністрів України*. Порядок, Перелік, Форма типового документа, Повідомлення, Оголошення, Звіт, Висновок від 13.12.2017 № 1026.

Додаткова

Єндрюшка Є., Алексеева Є, Скрильніков Д. Оцінка впливу на довкілля та участь громадськості : аналітичний порівняльний огляд європейського й українського законодавства та рекомендації щодо впровадження європейських стандартів в Україні. Львів : ЕПЛ, 2013. 96 с.

Шутяк С. Стратегічна екологічна оцінка : можливості для громадськості : посібник, за заг. ред. О. Кравченко. Львів : Манускрипт, 2017. 28 с. URL: http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/EPL_CEO_posibnuk_Net.pdf (дата звернення: 10.04.2020).

Участь громадськості в процесі прийняття документів державного планування з питань, що стосуються довкілля : посібник / Алексеева Є., О. Кравченко О., Мелень-Забрамна О., Шутяк С. Львів : Манускрипт, 2017. 72 с. URL: http://epl.org.ua/wpcontent/uploads/2017/10/EPL_Uchast_putannya_dovkillya.pdf (дата звернення: 10.04.2020).

11. Інформаційні ресурси

Нормативною базою вивчення дисципліни «Оцінка впливу на довкілля» є навчальна програма, навчальний план та робоча програма дисципліни. Джерелами інформаційних ресурсів вивчення дисципліни є:

1) Інтернет-зв'язок:

- ✓ Законодавча база Верховної Ради України – <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
- ✓ Міністерство освіти і науки України – <http://www.mon.gov.ua/>
- ✓ Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – <http://www/nbu.gov.ua/>
- ✓ Освітній портал – <http://www.osvita.org.ua/>
- ✓ Український інститут науково-технічної та економічної інформації – [http://www/uinte.kiev.ua/](http://www.uinte.kiev.ua/)

2) бібліотеки:

- ✓ бібліотека ЛНУВМ та БТ імені С.З.Гжицького (м.Львів, вул.Пекарська, 50);
- ✓ Львівська наукова бібліотека імені В.Стефаника НАН України (м.Львів, вул. Стефаника, 2);
- ✓ Львівська обласна наукова бібліотека (м. Львів, просп. Шевченка, 13);
- ✓ Наукова бібліотека ЛНУ імені І.Франка (м. Львів, вул.Драгоманова, 17);
- ✓ бібліотека кафедри екології.